

УДК 347.96

Димитров М. Ф., к.філософ.н., доцент,
здобувач наукового ступеня д.ю.н.

Благодійність як об'єкт адміністративно-правового регулювання

У статті встановлено, що об'єктом адміністративно-правового регулювання у сфері благодійності є різноманітні матеріальні і нематеріальні блага (освіта, охорона здоров'я, екологія, соціальний захист, культура і наука тощо), які представляють цінність для бідних, безробітних, сиріт, інвалідів, літніх людей, а також дії суб'єктів публічної адміністрації з контролю за передачею цих цінностей бенефіціарам.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, бенефіціар, благо, об'єкт, права людини.

В статті встановлено, що об'єктом адміністративно-правового регулювання в сфері благодійності є різноманітні матеріальні і нематеріальні блага (образование, здравоохранение, экология, социальная защита, культура и наука и др.), которые представляют ценность для бедных, безработных, сирот, инвалидов, пожилых людей, а также действия субъектов публичной администрации по контролю за передачей этих ценностей бенефициарам.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, бенефициар, благо, объект, права человека.

The article established that object of administrative regulation in the sphere of charity are a variety of tangible and intangible benefits: education, health, environment, social protection, culture, science, etc. These material possessions of value to the poor the unemployed, orphans the disabled the elderly. In addition to the subject of administrative regulation in this area are the actions of subjects of public administration to control the transfer of the property to the beneficiaries.

Keywords: administrative regulation, beneficiary, benefit, object, human rights.

Постановка проблеми. Об'єктивне вивчення і висвітлення витоків, сутності видів і форм добровільної діяльності та соціальної підтримки в Україні дає багатий матеріал для критичного осмислення і використання в нинішніх непростих умовах, коли полярними стали не лише погляди, але й матеріальний стан різних прошарків населення, коли такі соціальні патології, як жебрацтво, безпритульність та інші, викликані безробіттям, міграційними процесами, соціальним напруженням у суспільстві, збільшують ряди потребуючих соціального піклування. Це важливо не лише з точки зору організації елементарної турботи про нужденних членів суспільства, які мають на це право за фактом самого існування, але й з точки зору вивчення історичного досвіду, позитивного і негативного, в справі організації і регулювання процесу благодіяння. Глибина і міцність вітчизняних традицій милосердя, багатий історичний досвід поєднання державного, громадського і приватного компоненту в практиці вітчизняної благодійності, які відобразилися як у багатоманітності напрямів, так і у великій кількості форм її існування, дають цінний матеріал, який в умовах соціально-економічних реформ і створення нових форм соціальної і духовної допомоги малаозабезпеченим в Україні, має практичну потребу [1].

Вагомою проблемою вирішення зазначеного є публічний супровід благодійності. Захист громадян від шахраїв, гарантування прав громадян на отримання благодійної допомоги, яке здійснюється за допомогою різноманітних суб'єктів публічної адміністрації на основі реалізації адміністративно-правових норм.

Аналіз останніх досліджень. До деяких загальних аспектів проблеми адміністративно-правового регулювання благодійності в Україні звертали свою увагу вчені-

адміністративісти В.Б. Аверьянов, Ю.П. Битяк, В.В. Галуцько, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков та ін., однак їх наукові пошуки були зосереджені лише на загальних засадах у цій сфері.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теорії адміністративного права та діючого законодавства сформулювати поняття та розкрити ознаки благодійності, як об'єкту адміністративно-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. У відповідності до академічного словника української мови 1970 р. благодійність - це подання приватними особами матеріальної допомоги, підтримки бідним, сиротам і т. ін. [2, с. 192]. У сучасному широкому трактуванні благодійність є вищою формою прояву людської індивідуальності. Щодо неї існує широкий спектр думок, які зводяться до загального судження: «Благодійність — це гранично загальне поняття. З одного боку вона необхідна, оскільки допомагає вирішити найважливіші соціальні проблеми (бідність, низький гуманістичний рівень і т.д.), з іншого ж боку — безпорадна, оскільки повністю жодна з цих проблем до кінця вирішена не була» [3]. На думку, О.А. Коченової доцільно виділяти універсальну, конституціональну й інституційну категорії благодійності. Як категорія універсальна, благодійність має властивості загальності й необхідності, як конституційна категорія, благодійність містить у собі різні поняття, пов'язані з нею семантично й етимологічно. Інституційність виявляється в розповсюдженні благодійності на різні верстви людського суспільства (безробітні, сироти, інваліди, люди похилого віку й подібні категорії громадян) [4].

Під адміністративно-правовим регулюванням розуміють цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [5, с. 354]. Невід'ємним елементом механізму адміністративно-правового регулювання є адміністративно-правові відносини, об'єкти яких є не тільки складовою цього інституту адміністративного права, але й займають певне основоположне самостійне місце в системі адміністративного права.

На думку С.М. Алфьорова, об'єктом адміністративно-правових відносин у більшості випадків виступають дії, діяльність, поведінка людей, здійснення яких є реалізацію адміністративно-правових відносин. У деяких випадках адміністративно-правових відносин (як правило, організаційно-майнового характеру) об'єкт складний: поведінка людей і майно - "предмет". [6, с. 246]

В.В. Галуцько вважає, що об'єкти правовідносин — це те, на що спрямовано інтереси суб'єктів, з приводу чого останні вступають в адміністративно-правові відносини. Між цими елементами існує нерозривний зв'язок. Суб'єкти адміністративно-правових відносин вступають у них з метою задоволення своїх інтересів і потреб, які опосередковують об'єкти адміністративно-правових відносин [7, с. 66-68]. У відповідності до ст. 26 Закону України від 5 липня 2012 р. № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» державний контроль у сфері благодійної діяльності здійснюють органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень, визначених законом [8]. Тим самим, у вузькому розумінні аналізований закон до суб'єктів публічної адміністрації у сфері благодійності відніс виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які здійснюють контроль публічний контроль у цій сфері

В цілому В.В. Галуцько приходиться до висновку, що об'єктами адміністративно-правових відносин можуть бути різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які становлять публічну цінність, і діяння суб'єктів та об'єктів публічного управління [6, с. 69-76].

Що стосується нашого дослідження то у відповідності до Закону України від 5 липня 2012 р. № 5073-VI, благодійна діяльність — це добровільна особиста або майнова допомога, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара. Бенефіціар — це набувач благодійної допомоги (фізична або юридична особа, неприбуткова організація або територіальна громада), що одержує допомогу від одного чи кількох благодійників у відповідності до цілей зазначених в аналізованому законі.

Цілями благодійної діяльності є надання допомоги для сприяння законним інтересам бенефіціарів у сферах благодійної діяльності, а також розвиток і підтримка цих сфер у суспільних інтересах. Сферами благодійної діяльності, зокрема є: освіта; охорона здоров'я; екологія; запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їх наслідків; опіка і піклування, законне представництво та правова допомога; соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальні послуги і подолання бідності; культура та мистецтво, охорона культурної спадщини; наука і наукові дослідження; спорт і фізична культура; права людини і громадянина та основоположні свободи; розвиток територіальних громад; розвиток міжнародної співпраці; стимулювання економічного росту і розвитку економіки.

Благодійники спільно чи індивідуально можуть здійснювати благодійну діяльність на підставі добровільного вибору одного або кількох таких її видів: безоплатна передача у власність бенефіціарів коштів, іншого майна, а також безоплатне відступлення бенефіціарам майнових прав; безоплатна передача бенефіціарам права користування та інших речових прав на майно і майнові права; безоплатна передача бенефіціарам доходів від майна і майнових прав; безоплатне надання послуг та виконання робіт на користь бенефіціарів; благодійна спільна діяльність та виконання інших контрактів (договорів) про благодійну діяльність; публічний збір благодійних пожертв; управління благодійними ендаментами; виконання заповітів, заповідальних відказів і спадкових договорів для благодійної діяльності; проведення благодійних аукціонів, негрошових лотерей, конкурсів та інших благодійних заходів, не заборонених законом [3].

Висновки. Виходячи із наведеного вище можна зробити висновки, що благодійність, як об'єкт адміністративно-правового регулювання характеризується наступними ознаками:

- благодійність - це надання недержавними особами матеріальної допомоги, підтримки бідних, безробітних, сиротів, інвалідів, людей похилого віку й інших подібних категорій громадян;

- невід'ємним елементом механізму адміністративно-правового регулювання благодійності є адміністративно-правові відносини, об'єкти яких є не тільки складовою цього інституту адміністративного права, але й займають певне основоположне самостійне місце в системі зазначеного регулювання;

- об'єктами адміністративно-правових відносин у сфері благодійності є різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які становлять цінність для бенефіціарів, а також діяння суб'єктів публічної адміністрації пов'язані з ними;

- благодійна діяльність — це добровільна особиста або майнова допомога, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди

або компенсації благодійнику;

- цілями благодійної діяльності є надання допомоги для сприяння законним інтересам бенефіціарів у сферах благодійної діяльності, а також розвиток і підтримка цих сфер у суспільних інтересах;

- основними сферами благодійної діяльності є: освіта; охорона здоров'я; екологія; запобігання катастрофам та ліквідація їх наслідків; опіка і піклування; соціальний захист; культура та мистецтво; наука і наукові дослідження; права людини і громадянина; стимулювання економічного росту і розвитку економіки;

- основними видами благодійної діяльності є: передача у власність бенефіціарів коштів та майна; безоплатне надання послуг та виконання робіт; публічний збір благодійних пожертв; управління благодійними ендавментами; виконання заповітів і спадкових договорів; проведення благодійних аукціонів;

- до суб'єктів публічної адміністрації у сфері благодійності відносяться органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які здійснюють публічний контроль у сфері благодійності та благодійної діяльності.

Отже, об'єктом адміністративно-правового регулюванням у сфері благодійності є різноманітні матеріальні та нематеріальні блага (освіта; охорона здоров'я, екологія, запобігання катастрофам та ліквідація їх наслідків, опіка і піклування, соціальний захист, культура та мистецтво, наука і наукові дослідження, права людини і громадянина та ін.), які становлять цінність для бенефіціарів, а також діяння суб'єктів публічної адміністрації щодо контролю за передачею у власність бенефіціарів коштів та майна, безоплатного надання послуг та виконання робіт, публічного збору благодійних пожертв, управління благодійними ендавментами, виконання заповітів і спадкових договорів, проведення благодійних аукціонів тощо, з метою підтримки бідних безробітних, сиротів, інвалідів, людей похилого віку й інших подібних категорій громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ступак Ф.Я. Благодійність та суспільна опіка в Україні (кінець XVIII - початок XX ст.): автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01 / Ф. Я. Ступак ; Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Г.Сковороди. — Переяслав-Хмельницький, 2010. — 40 с..
2. Словник української мови : [в 11 томах. — Т. 1]. — К. : Укрслонник, 1970. — 564 с., с.
3. Кочнова О.А. Благодійность как категория социальной философии / О.А. Кочнова // Вестник Севастопольского государственного технического университета. Философия. — 2006. — Вып. 78. — С. 137 — 143.
4. Кочнова О.А. Благодійність як соціокультурний феномен (культурологічний аналіз): автореф. дис... канд. культурології / О.А. Кочнова. — Сімф., 2009. — 20 с.
5. Адміністративне право України : навчальний посібник / за заг. ред. В.В. Галуцька. — Х : ХНУВС, 2010. — 540 с.
6. Адміністративне право. Загальна частина : навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 216 с.
7. Адміністративне право : 2-х т. підручник Т. 1: Загальне адміністративне право. Академічний курс / В.В. Галуцько, В.І. Олєфір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванишук, С.О. Короед. — Херсон : ХМД, 2013. — 356 с.
8. Закон України від 5 липня 2012 № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» // Відомості Верховної Ради. — 2013. — № 25. — ст. 252.